

sine Grundtræk, og at Landbolovgivningingen for denne fattige Klasse af Medborgere, Husmand og Indsiddere, skulde ordnes efter lignende humane Grundsatninger som dem, der bleve givne i denne Lov. Denne Lov var en Frugt af den røskildske Stænderforsamlings Forslag og derefter af et Lovudkast af det kongelige danske Kancelli og derefter af en Betænkning af samme Stænderforsamling; men ville de Herre gjøre sig den Uleilighed at læse Motiverne til Loven igjennem, saa ville de se, at Marxministeriet ikke gik ind paa, hvad det kongelige danske Kancelli, og den røskildske Stænderforsamling vilde; thi det var ikke disse to Autoriteter, der saaledes velvillig gik hen og gjorde nogen Grundforbedring i Husmændenes og Indsiddernes Stilling. Stænderforsamlingen og Kancelliet foreslog ingenlunde, at Ugedagsarbejde og Pligtarbejde skulde falde bort. Alt det, som Kancelli og Stænderforsamlingen vilde, det var kun det, at indskrænke Ugedagsarbejdet, de vilde lade Husmand og Indsiddere gaa fremdeles i det gamle Arbejdsaa og lade dem vedblive at trække for Gierne og for Herremændene. Men Marxministeriet kom heldigvis til Statens Ror, inden Kancelliet fik denne Lov ud, og saaledes hendtes det, at der kom en virkelig frifindet og human Lov ud, et Buss fra 1848, til Fordel for den danske Arbejderstand, og de ærede Forslagsstillere, som møde her, ville nu bygge videre paa det Grundlag af 1848, og det er Umagen værd at se, om dette Folkething skaar langt tilbage fra Landen i 1848, og hvad dette Folkething, der nu sidder her, 32 Aar efter den almindelige Valgrets Indførelse, formaar til at sikkre vore fattige Medborgere Hus og Hjem. Lad os prøve det her, lad det være et Symbol paa den Aand, som raader her, derfor mener jeg, at man skal gaa videre i denne Sag. Det skal huskes, at siden 1848 er der egentlig ikke taget fat paa Husmandsagen af Lovgivningsmagten, og derfor siger jeg, at Forordningen af 1848 trænger til Revision og Tillæg. Det eneste Lovforslag af nogen Betydning, som har behandlet Husmandsagen, det er det Lovforslag, som Marxministeriet fremkom med i 1848, det nemlig om Aflysningen af det bestaaende Pligtarbejde paa Hus og Bolig, og dette Forslag blev i den første Rigsdagssamling vedtaget og stadfæstet af Kongen den 4de Juli 1850. Siden den Dag er der egentlig ikke fremkommet Noget, som kunde siges at arbejde eller tendere hen til videre at udvilde Forordningen af 1848. Hvad der senere er kommet frem, og som kan være Husmanden til Gavn, det er kommet leilighedsvis frem igjennem andre Love, der havde andre Opgaver end egentlig at beskæftige sig med Arbejdsforholdene. Jeg vil, da i den Henseende navnlig nævne Lovene angaaende Selveiendoms Indførelse paa forskellige Godser. Endvidere er der ved Snekastningsloven og ved Kommunalloven angaaende kommunale Præstationer

gjort en Del, som har lettet Husmands- og Indsidderklassen i den tidligere Besvær, som den havde med Hensyn til at præstere kommunal Dugtjeneste, Gangdagsarbejde o. desl., men videre er man vel egentlig ikke kommen. Det Tilløb, som stete ved Arbejderkommissionen, har endnu ikke ført til Noget af Betydning, men det er jo muligt, at der deraf kan udvilde sig Bestræbelser, som i visse Retninger enten ved Association eller igjennem Lovgivning kan medvirke til Forbedring i Husmands og Indsidderes Raar. Det er meget vanskeligt at behandle denne Sag for det private Initiativ, af den Grund, som jeg før ansøgte, at man har Vanskelighed ved at faae Dplysninger, og saaledes har det altid været med Hensyn til Husmandsagen. De Dplysninger, som fremkom i den røskildske Stænderforsamling, vare for en stor Del Dplysninger, som skyldtes Bønderemneres Selskab og deres Emisærer, som drog omkring paa de Godser, der vare mest plagede af Herremandsvalden, og samlede Petitioner og Underkrifter paa Petitioner og Dplysninger, som saa kom ind i den røskildske Stænderforsamling. Jeg veed ikke, at det statistiske Bureau kunde have en bedre Opgave end at samle Dplysninger om saadanne Forhold. Det er jo overhovedet Noget, som har været tilfjaget herhen, at Inderskerministeriet eller tidligere Rentekammeret skulde have Dplysninger om Landbosforholdene. Det blev berørt før ogsaa af det ærede Medlem fra Aalborg (G. Steffensen) og, om jeg forstod ret, af det ærede Medlem fra Ribe (Buss), at der skulde spørges, om Huse kunde nedlægges. Sa, det er et vigtigt Spørgsmaal, det er et Samfundsforhold, og efter den ældre Landbolovgivning paaligger det baade de lokale Underautoriteter og de høiere Mellemautoriteter at føre Register og gjøre Indberetning til Rentekammeret eller Inderskerministeriet om, hvorvidt Huse blive staaende som Huse, navnlig naar det ved Udparcellering eller ved Bøndergaardsgods Inddragelse under Hovedgaarden eller til Skovanlæg eller ved Præstegaardes Salg er paalagt, at der skal opføres Hus med anordningsmæssigt Hartkorn. Men naar man kommer omkring her i Sjælland og hører Folk fortælle om, hvorledes Huse, som man paaistaar have været der efter Udparcellering og efter ministeriel eller Rentekammer Bevilling i Anledning af Høveri osv., eller efter Bøndergaardes Indlemmelse under Hovedgaarden, forsvinde, saa faar man en betydelig Tvivl om, hvorvidt den Kontrol, som efter Lovgivning skal finde Sted med saadanne Huse, virkelig er i anerkjendt Virksomhed, og jeg siger derfor, at det kunde være en interessant Opgave for det statistiske Bureau, om der kunde tilveiebringes Dplysninger om Husenes Antal og Dplysning om, hvorvidt enkelte Huse vare til efter ministeriel Bestemmelse. Det vilde jo vistnok være meget vanskeligt i Ministerierne at finde, hvormange Huse det er paabudt, at der skal